

Oponentský posudok na habilitačnú prácu

Autorka práce: Dr. Malgorzata Przybysz-Zaremba

Názov práce: Rodina, práca a vzdelávanie ako životný priestor žien

Oponent: doc. PaedDr. Tomáš Jablonský, PhD.

Odbor: 1.1.4 Pedagogika

Autorka habilitačnej práce si indikovala náročný cieľ, pri dosiahnutí ktorého v relevantnej miere využila svoje odborné poznatky a skúsenosti. Jej zámerom bolo zmapovať, ktoré rozhodujúce determinanty vyplývajú na ženy, hľadajúce si zamestnanie a aktivizujúce sa vo vzdelávacej činnosti, pričom habilitantka vychádzala tiež z vlastnej skúsenosti v roly matky a ženy aktívnej na poli vzdelávania i profesionálnej kariéry.

K štruktúre habilitačnej práce, logického radenia jednotlivých kapitol, ich konzistentnosti, obsahu a nadväznosti:

Pri hodnotení štruktúry práce konštatujem prehľadnosť, tiež vyjadrovaciu schopnosť autorky. Práca je dobre vyvážená čo do obsahu jednotlivých kapitol, podáva kvalitný prehľad základných doterajších poznatkov a ich kritické zhodnotenie. Veľmi oceňujem, že habilitantka vychádza zo širokej základne dostupnej literatúry, ktorá sa k tejto problematike viaže.

Práca je štrukturovaná do piatich nosných kapitol. Z toho prvé dve sú súčasťou teoretických analýz, ostatné tri sú súčasťou empirickej časti práce.

Teoretická časť je spracovaná účelne z hľadiska témy a zamerania habilitačnej práce. V jednotlivých kapitolách analyzuje rodinu a jej postavenie v Poľsku v období transformácie, pričom predstavuje charakteristiku a funkcie súčasnej rodiny, pozície a úlohy ženy v rodine a taktiež harmóniu a konflikty, prežívané pri plnení prijatých úloh. Ďalej sa venuje problematike voľného času v kontexte spôsobov jeho trávenia jednotlivými členmi rodiny. Teoretické úvahy taktiež zahrňujú problém edukácie žien a ich profesionálnej kariéry. Habilitantka prezentuje postavenie ženy na pracovnom trhu v Poľsku a vo vybraných krajinách EÚ, tiež motívy, pre ktoré ženy pracujú a vzdelávajú sa a zároveň problémy v dostupnosti zamestnania a vzdelania.

Môžem konštatovať, že úroveň spracovania teoretickej časti svedčí o dobrom zvládnutí teórie danej problematiky.

Teoretické a metodologické východiská skúmania sú koncipované v takom zábere, aby vytvárali dostatočnú bázu k teoreticko – analytickému, k teoreticko – syntetickému a empirickému skúmaniu danej problematiky.

V empirickej časti práce habilitantka preukázala svoju odbornú zdatnosť v samostatnej vedeckej výskumnej práci. Autorka habilitačnej práce uchopila zložitost' prípadov a snažila sa popísať vzťahy v ich celistvosti.

Cieľom výskumu bolo zmapovať fungovanie žien v troch sférach života, ktoré tvoria: rodina, vzdelávanie a zamestnanie, ako aj analýzy tohto ich fungovania v kontexte prežívaných úspechov, konfliktov i problémov, s ktorými prichádzali do styku v dôsledku plnenia niekoľkých rolí súčasne (matky, ženy, študentky, zamestnankyne).

Podrobným cieľom výskumu bolo predstavenie motívov edukačno-profesijnej aktivity žien, ako aj snaha o jej hĺbkovú analýzu. Praxeologickým cieľom bolo zozbieranie informácií týkajúcich sa konfliktov a problémov vyplývajúcich zo zosúladenia viacerých rol.

Hlavným výskumným problémom bolo: Ako si ženy vedia poradiť v troch oblastiach svojho života, t.j. v rodine, zamestnaní, počas vzdelávania a aké zažívajú úspechy, problémy (dilemy) a konflikty?

Na základe zovšeobecňujúcich tvrdení a výsledkov výskumu môžeme konštatovať, že úloha a pozícia ženy v rodine je nezastupiteľná, pričom model rodiny vytváraný ženami sa opiera na tradicionalizme, egalitarizme a partnerstve. V závislosti od situácie, miesta, problému nachádzajúceho sa v rodine, povinnosti a roly manželov/partnerov sa buď prelínajú alebo dopĺňajú. Skúsenosť materstva a rodičovstva neprináša pre ženy len ďalšie povinnosti a problémy spojené s výchovou dieťaťa, ale aj zlepšenie kvality vzťahu s manželom. Materstvo a rodičovstvo vplýva na reorganizáciu pracovno-vzdelávacej kariéry, ale nie na jej negovanie.

K obsahovej stránke empirickej časti práce mám jednu pripomienku – nebolo podľa môjho názoru potrebné v takomto type kvalifikačnej práce ako je habilitačná práca, tak podrobne analyzovať postupy kvantitatívneho a kvalitatívneho výskumu – bolo to nadbytočné.

Mám otázku: Bližšie nám vysvetlite pri formulovaní niektorých hypotéz termín „významný rozdiel“?

V súlade s vybraným modelom výskumu boli v predkladanej práci využité metódy zakotvené v kvantitatívno-kvalitatívnej metodológii. Dominantnou metódou bol anketový výskum. Keďže som to v práci nenašiel, resp. explicitne to nebolo jasné – išlo pravdepodobne o dotazník Vašej konštrukcie. Ako ste verifikovali jeho validitu a reliabilitu?

Postavený a realizovaný výskumný projekt spĺňa kritériá a metodologický štandard habilitačnej práce. Tvorba a štýl napísania a spracovania empirickej časti práce je odborne fundovaný, a zrozumiteľný. Prejavila sa tu kreatívna invencia autorky, jej pevný vzťah s danou realitou. Detailne je urobená deskripcia a explanácia metodických postupov realizácie výskumu. Voľba výskumného inštrumentária je adekvátne predmetným a cieľovo-výskumným zámerom.

Vo výsledkovej a diskusnej časti habilitantka formuluje na základe svojich empirických zistení a analýz konkrétny závery.

Na základe sformulovaných výskumných záverov habilitantka skonštruovala všeobecnú schému modelu, ktorý zohľadňuje hlavné sféry aktivít v prospech zladenia rodinného života so zamestnaním a vzdelávaním. Samozrejme, treba si tiež uvedomiť, že predložené riešenia a všeobecná schéma modelu komplexných aktivít si nemôžu nárokovať na tzv. kvantitatívnu úplnosť, ale ako uvádza sama habilitantka: ...tvoria náčrt určitých aktivít, ktoré vylepšené a overené v praxi môžu byť kvalitnými nástrojmi užitočnými pri zladzovaní rodinného života so zamestnaním a vzdelávaním zároveň žien ako aj mužov...

Práca po formálnej stránke (štýl, jasnosť výpovede, schopnosť formulácie výsledkov, analýz atď.) spĺňa požiadavky kladené na tento druh prác, aj keď musím zároveň konštatovať, že práca má viacero štylistických, či gramatických nepresností, čo pravdepodobne spôsobil aj preklad z poľštiny do slovenčiny.

Taktiež oceňujem publikačnú aktivitu habilitantky z oblasti jej predmetného záujmu.

Otázka: Na Slovensku funguje tzv. Stredisko pre výskum práce a rodiny – ktorého náplňou je realizovať výskum, pripravovať stratégie a koncepcie rodinnej politiky a pod. pre Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR. Existuje niečo podobné aj v Poľsku (ak áno s akým obsahom, príp. s akým úspechom)?

Záver

Poňatie celej problematiky, stanovenie vlastného prístupu a cieľových zameraní, ako i celý prístup spracovania habilitačnej práce možno pokladať za úspešný. Autorka na základe svojho odborného bádania v kontinuálnej nadväznosti a v spätosti s vlastnou profesijnou činnosťou prenikla do zložitej edukačnej reality problematiky.

Pohľad na obsah práce presvedča o správnej metodológii písania jej teoretickej časti ako aj o metodologickej správnosti a realizácii uskutočneného výskumu a formulovania záverov práce.

Habilitačnú prácu považujem za vyhovujúci podklad ako pre získanie vedecko-pedagogického titulu docent, tak aj pre ďalší rozvoj diskutovanej problematiky a pre bezprostrednú realizáciu v praxi. Preto prácu odporúčam k obhajobe a po jej úspešnom obhájení navrhujem udeliť titul docent v odbore 1.1.4 Pedagogika.

V Ružomberku 6.8.2013

doc. PaedDr. Tomáš Jablonský, PhD.